משכן העדות

A. לח' כא' פקודי

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ וּבְצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ

1. שמו"ר נ"א ג'

מהו העדות א"ר שמעון ב"ר ישמעאל עדות הוא (י) לכל באי עולם שיש סליחה לישראל • ד"א עדות הוא לכל העולם שנתמנה מפי הקב"ה • א"ר יצחק משל למה"ד למלך שנטל אשה וחיבבה יותר מדאי כעס עליה והניחה והיו אומרים לה שכנותיה אינו חוזר עליך עוד • לימים שלח לה ואמר כבדי את פלטין שלי והציעי את המטות שביום פלוני אבא אצלך כיון שהגיע יום פלוני בא המלך אצלה ונתרצה לה ונכנס אצלה לפלטין ואכל ושתה עמה ולא היו שכנותיה מאמינות • אלא כיון שהיו מריחות ריח בשמים באותה שעה ידעו שנתרצה לה המלך • כך הקב"ה חיבב את ישראל והביאם לפני הר סיני ונתן להם את התורה וקראן ממלכת כהנים • שנאמר (שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים • אחר ארבעים יום חטאו • אותה שעה אמרו העובדי כוכבים אינו מתרצה להם עוד • שנאמר (מיכה ד) אמרו בגוים לא יוסיפו לגור • כיון שהלך משה לבקש רחמים עליהם מיד סלח להם הקב"ה (ו) שנאמר (במדבר יד) ויאמר ה' סלחתי כדברך • אמר משה רבון העולם הריני מפיס שמחלת לישראל • אלא הודיע לעיני כל האומות שאין בלבך עליהם • א"ל הקב"ה חייך הריני משרה שכינתי בתוכם שנאמר (שמות כה) ועשו לי מקדש ומכירין שמחלתי להם לכך נאמר משכן העדות שעדות היא לישראל שמחל להם הקב"ה:

2. שמו"ר נ"א ו'

משכן העדות אשר פקד על פי משה • כל מה שהיו עושין עושין ע"פ משה • שנאמר אשר פקד על פי משה • וכל מה שהיה משה עושה על ידי אחרים • שנאמר עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן • לא עשה אלא משנגמרה מלאכת המשכן • אמר להם בואו ואני עושה לפניכם חשבון • אמר להם משה אלה פקודי המשכן • כך וכך יצא על המשכן • עד שהוא יושב ומחשב שכח באלף ושבע מאות וה' וע' שקל מה שעשה ווים לעמודים • התחיל יושב ומתמיה אמר עכשיו ישראל מוצאין ידיהם לאמר משה נטלן • מה עשה האיר הקב"ה עיניו וראה אותם עשוים ווים לעמודים • אותה שעה נתפייסו כל ישראל על מלאכת המשכן מי גרם לו ע"י שישב ופייסן • הוי אלה פקודי המשכן • ולמה עשה עמהם חשבון הקב"ה יתברך שמו מאמינו שנא' (במדבר יב) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא • ולמה אמר להם משה בואו ונעסוק במשכן ונחשב לפניכם • אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחריו • (ס) שנאמר (שמות לג) והיה כבוא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר עם משה (שם) והביטו אחרי משה • ומה היו אומרים ר' יוחנן אמר אשרי יולדתו של זה ומה הוא רואה בו כל ימיו הקב"ה מדבר עמו כל ימיו הוא מושלם להקב"ה • זהו והביטו אחרי משה • ר' חמא אמר היו אומרים (ו) חמי קדל דבריה דעמרם (ו) וחבירו אומר לו אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר • כששמע משה כך א"ל משה חייכם נגמר המשכן אתן לכם חשבון • אמר להם בואו ונעשה חשבון • הוי ואלה פקודי המשכן •

3. אוה"ח שמות לח' כא' פקודי

עוֹד יִרְמֹז בְּאוֹמְרוֹ אֵלֶּה עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרָם ז"ל (ויק"ר פכ"א) אִם עָשִׂיתָ חֲבִילוֹת וְכוּ' עֲשֵׂה כְּנֶגְדָּן חֲבִילוֹת שֶׁל מִצְוֹת, כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְתַקֵּן הַחֵטְא כְּדֻגְמָא, וְהִנֵּה יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ וְאָמְרוּ (לְעֵיל ל"ב ד') אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ, לָזֶה בָּאָה אֵלֶּה זֹאת כִּבְחִינַת הַזְּכוּת לְכַפָּרַת עָוֹן זֶה, וְתִמְצָא כִּי אָמְרוּ (רַבָּה) הָעֵדֻת, שֶׁעֵדוּת הוּא לָהֶם שֶׁנִּתְכַּפֵּר עֲוֹן הָעֵגֶל, וּכְשֶׁתְּדַקְדֵּק תִּמְצָא כִּי כָּל פְּרָטֵי עֲוֹן הָעֵגֶל בָּא כְּנֶגְדָּן בַּמִּשְׁכָּן, הֵם הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה (ל"ב א') אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵיהֶם הִנֵּה הֵנָּם הֵכִינוּ מָקוֹם לַה' אֱלֹהִים אֱמֶת לִהְיוֹת לִפְנֵיהֶם, הֵם בָּנוּ מִזְבֵּחַ וְהֶעֱלוּ עוֹלוֹת (שָׁם ו') הִנֵּה הֵנָּם הֵכִינוּ מִזְבֵּחַ לְהַעֲלוֹת עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים לַה', הֵם נָתְנוּ זְהָבָם הִנֵּה הֵנָּם נָתְנוּ זְהָבָם וְכַסְפָּם וְכָל כְּלֵי חֶמְדָּתָם לַה', הֵם פֵּרְקוּ נִזְמֵיהֶם הִנֵּה הֵנָּם הֵבִיאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים לֹא נֶזֶם לְבַד אֶלָּא כָּל עֲדָיִם מֵעֲלֵיהֶם וְכָל כְּלֵי חֶמְדָּה, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁנוּ בְּפָרָשַׁת וַיַּקְהֵל (ל"ה כ"ב) הֵם עָשׂוּ מְמֻנִּים עָלָיו לַעֲשׂוֹתוֹ הִנֵּה הֵנָּם פָּקְדוּ בְּצַלְאֵל לַעֲשׂוֹת וְכוּ', אָמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ הִנֵּה אֵלֶּה פְּקוּדֵי לְכַפָּרָה:

4. שם לח' כב'

כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה'. וְחָזַר לוֹמַר פַּעַם ב' דָּבָר זֶה וְגַם בְּסָמוּךְ פַּעַם ג', אוּלַי כִּי לְצַד שֶׁחָטְאוּ בָּעֵגֶל בְּמַחֲשָׁבָה וּבְדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה וּכְמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי שָׁם, וּבִבְחִינַת כָּל אַחַת כִּפְּרוּ בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, אֲשֶׁר עַל כֵּן בְּתִקּוּן הָיוּ שְׁלָשְׁתָּם יַחַד, הַנְּדָבָה הוּא הַמַּעֲשֶׂה, הַמַּחֲשָׁבָה הִיא בְּחִינַת הַחָכְמָה שֶׁבַּמְּלָאכָה, הַדִּבּוּר הוּא שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה לְשֵׁם מִצְוַת ה' כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בְּקוֹדֶם, וּכְנֶגֶד שְׁלָשְׁתָּם אָמַר הַכָּתוּב שֶׁעָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה כִּי תִקְּנוּ שָׁלֹשׁ הַדְּרָגוֹת הָרַע:

6. אוה"ח שמות לח' כא' פקודי

עוֹד יִרְצֶה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן וּמִי יַצְדִּיק שֶׁכֵּן הוּא וְלֹא יוֹתֵר, לָזֶה אָמַר מִשְׁכַּן הָעֵדֻת פֵּרוּשׁ הַמִּשְׁכָּן הוּא יָעִיד עַל הַדָּבָר עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרָם ז"ל (שמו"ר פנ"ב) בְּפָסוּק וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן לֹא הָיָה אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לְהַעֲמִידוֹ, וְזֶה לְשׁוֹנָם כַּמָּה חֲכָמִים הָיוּ שָׁם וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִין לְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן וְכוּ' וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים לְיַשֵּׁב אוֹתוֹ כָּל אֶחָד נָטַל מְלַאכְתּוֹ וְהָלַךְ אֵצֶל מֹשֶׁה וְכוּ' וְשָׁרְתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל מֹשֶׁה וְהֵקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן ע"כ, זֶה הוּא עֵדוּתוֹ הֱיוֹתוֹ נְקִי כַּפַּיִם שֶׁאֵין חָמָס בְּכַפָּיו שֶׁאֵין הקב"ה עוֹשֶׂה נֵס לְעוֹשֵׂי עָוֶל וּבִפְרָט בַּמָּקוֹם עַצְמוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הָעָוֶל ח"ו, וְאִם תֹּאמַר וּמַה עֵדוּת הוּא זוֹ יֵשׁ לִתְלוֹת כִּי לְצַד כִּי מֹשֶׁה הָיָה גִּבּוֹר חַיִל גְּבוּרָתוֹ עָמְדָה לוֹ שֶׁהֶעֱמִידוֹ מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֹּחַ כְּמוֹ כֵן בְּזוּלָתוֹ, לָזֶה גָּמַר אֹמֶר עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר וְגוֹ', פֵּרוּשׁ הֲלֹא תִּמְצָא שֶׁעֲבֹדַת הַלְוִיִּם שֶׁהִיא בְּיַד אִיתָמָר הִיא קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו וְהֵם הַמּוֹרִידִים אוֹתוֹ בְּנָסְעָם וּמְקִימִין אוֹתוֹ בַּחֲנוֹתָם דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת בַּמִּדְבָּר (א' נ"א) וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אוֹתוֹ הַלְוִיִּם הֲרֵי שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ מְפָרְקִין וּמְקִימִין אוֹתוֹ אִם כֵּן לֹא מְנִיעַת הַכֹּחַ הִיא הַסִּבָּה, וּכְפִי זֶה הִרְוַחְנוּ כַּוָּנַת אוֹמְרוֹ עֲבֹדַת הַלְוִיִּם וְגוֹ' בְּיַד אִיתָמָר שֶׁאֵין יָדוּעַ מַה בָּא לְלַמֵּד וּמַה שַּׁיָּכוּת לְמַאֲמָר זֶה כָּאן וְלָמָּה לֹא אָמַר אֶלָּא אִיתָמָר וְלֹא אֶלְעָזָר הַגָּדוֹל, וּלְדַרְכֵּנוּ יָבוֹא עַל נָכוֹן, וַעֲדַיִן יֵשׁ לִתְלוֹת לְצַד הַחָכְמָה כִּי מֹשֶׁה חָכָם וְחָרִיף הָיָה וְיָדַע לַהֲקִימוֹ וּלְעוֹלָם לֹא נַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה נִסִּים, לָזֶה אָמַר וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי וְגוֹ' עָשָׂה אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְאָמְרוּ ז"ל שֶׁאֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ מֹשֶׁה הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ, וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב וְגוֹ' חָרָשׁ וְגוֹ' וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא עָמְדָה לוֹ חָכְמָתוֹ וּכְאוֹמְרָם בַּמִּדְרָשׁ (שמו"ר פנ"ב) שֶׁגַּם אָמָּנוּת הָאֻמָּנִים לֹא הוֹעִילָה, וּכְפִי זֶה הִרְוַחְנוּ כַּוָּנַת הַכָּתוּב בְּהוֹדָעַת מַעֲשֵׂה בְּצַלְאֵל אַחַר שֶׁכְּבָר יָדַעְנוּ זֶה פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ בְּפָרָשַׁת וַיַּקְהֵל, אֶלָּא בָּא לְחַזֵּק עֵדוּת נֵס הַמִּשְׁכָּן לוֹמַר הָא לָמַדְתָּ שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא נֵס וְזוֹ הִיא עֵדוּת הַמִּשְׁכָּן עַל פְּקוּדָיו, וּלְדֶרֶךְ זֶה אוֹמְרוֹ אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה לוֹמַר שֶׁעַל זֶה בָּאָה הָעֵדוּת לְהָסִיר הַחֲשָׁד מִמֶּנּוּ:

7. שמו"ר נ"א ג'

ואלה פקודי המשכן משכן העדות מהו העדות שכל זמן שישראל עוסקין בתורה ובקרבנות תהא עדות להם שאינם יורדין לגיהנם

8. אוה"ח (שם)

אָמַר מִשְׁכַּן הָעֵדֻת פֵּרוּשׁ פְּקֻדַּת הַמִּשְׁכָּן הוּא הָעֵדוּת שֶׁהִיא הַתּוֹרָה כִּי כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמְקַיְּמִין מִצְוֹתֶיהָ יִתְקַיֵּם הַמִּשְׁכָּן וְזוּלַת זֶה אֵין מִשְׁכָּן, וְהוּא אוֹמְרָם ז"ל (במד"ר ל"ב) בְּפָסוּק (תְּהִלִּים ע"ח ס') אֹהֶל שִׁכֵּן בָּאָדָם וְכִי בְּאָדָם שִׁכֵּן אָהֳלוֹ אֶלָּא בְּאֶמְצָעוּת אָדָם אִם יָכִינוּ לִבָּם לִלְמֹד תּוֹרָה וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ, וְלָאו דַּוְקָא עֵדוּת הַכְּתוּבָה בַּלּוּחוֹת וּבַסֵּפֶר כְּתוּבָה אֶלָּא אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה פֵּרוּשׁ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה שֶׁנִּמְסְרָה לְמֹשֶׁה לַפֶּה וְלֹא לִכְתָבָה.

www.machonmeir.org.il ערוץ מאיר - הערוץ שלי ליהדות